

Nedeľná chvíľa s mladými Slovákami, ktorí odišli na polroka do Rwandy

Misionári Slovenskej katolíckej charity, dobrovoľníci Erik a Karin Mihaldovci a ich kamaráti zavítali dnes na pozvanie nášho pána farára Tomáša Gondkovského do Chmeľnice, aby nám porozprávali o svojej polročnej misii v charitnom centre v Rwande.

Prednášky po nedeľných sv. omšiach boli veľmi zaujímavé. Prišli sa poďakovať za milodary, vďaka ktorým môžu prevádzkovať centrá v Ugande a Rwande. Ponúkli zúčastneným za dobrovoľné príspevky africké výrobky (ružence a tašky vyrobené deťmi a mládežou v Ugande, krížiky a sošky Panny Márie z rwandského Kibeho, ako aj typický africký čaj. Výťažok pôjde priamo deťom na ich aktivity alebo nákup kníh.

Pol roka pôsobili Karin pochádza z Novej Bošáci. Povoláním je učiteľka. Vďaka Slovenskej katolíckej charite prináša svoje pohľady na školstvo v Rwande. Jej manžel **Erik Mihalda** pochádza z Kysuckého Nového Mesta, malého mestečka na juhu Kysúc. Manželia Erik a Karin Mihaldovci sú misionármi Slovenskej katolíckej charity s otvoreným srdcom pre druhých ľudí bez ohľadu na to, čo za to dostanú.“

Štyridsaťštyri nových škôlkárov evidujú tento rok v Kulúrnom centre sv. Vincenta Palloti v Kibeho. Jeho prevádzku podporujú Slováci vďaka Pôstnej krabičke Slovenskej katolíckej charity. „Vďaka štedrosti darcov zbierky Pôstna krabička získajú prístup ku vzdelaniu, pravidelnú stravu a priestor na osvojenie si hygienických návykov. Dokopy navštevuje Kultúrne centrum sv. Vincenta Pallotti už 116 detí z chudobných rodín.

„Našli sa aj deti, ktoré prišli úplne samé. Tak sa tešili do centra,“ opisuje príchod nových detí dobrovoľník zo Slovenska Erik. Spolu s manželkou Karin pomáhajú s fungovaním centra, ktoré je celé prispôbené malým deťom. Spolu s učiteľkami nechali deti pohojdať sa, vybehať, zoznámiť sa s prostredím a kamarátmi. „Každý dostal porciu zdravej stravy, ktorú už mohli konzumovať na nových lavičkách od miestneho stolára,“ dodáva Erik. Poobede dali deťom do rúk papierik s informáciou pre rodičov, aby sa dostavili v piatok na rodičovské stretnutie a spoločnú svätú omšu. Na začiatok žiadna veda. Času bude dostatok. Potom sa všetci stretli v hale, kde Karin s učiteľkou Alice odprezentovali novým rodičom naše očakávania pre spoluprácu s centrom. Taktiež ich informovali o možnosti potravinovej pomoci, získania oblečenia, topánok a pršiplášťov za pomoc v centre. Po rodičovskom združení sa všetci presunuli do hlavného kostola v Kibeho, kde páter Gatete odslúžil svätú omšu. „Viete si predstaviť svätú omšu so 116 deťmi a nie menej rodičmi? Niektorí z nich boli v kostole prvýkrát vôbec. No, zvládli sme to,“ žasne Erik. Po svätej omši na všetkých čakal tím kuchárov s čerstvými amandazi (podobné našim šiškám). Chutná mlsnota zakončila spoločné stretnutie a všetci sa rozišli do svojich domčekov. „Vďaka vám bude týchto stretnutí ešte neúrekom,“ opisujú dobrovoľníci zo Slovenska.

Zbierka Pôstna krabička je tradičnou zbierkou charity určená na pomoc deťom a mladým v Afrike. Jej výnos tento rok umožnil prevádzku centier pre chudobné deti v pútnickom meste Kibeho v Rwande a na severe Ugandy v okrese Adjumani. Viac informácií o zbierke aj o diani v projektoch nájdú záujemcovia na

www.postnakrabicka.sk

V prednáške sme sa dozvedeli veľa nie len o Rwande, ale aj celkovo o Afrike a africkej mentalite, ktorá niekedy európskeho človeka skutočne vytáča. Rwanda je malá hornatá krajina vo východnej Afrike – niekedy nazývaná aj srdce Afriky, ktorú ma podľa mňa svet spojenú najmä s dvomi vecami. Jednou je, že tu žijú vzácne gorily horské, ktoré ale ak chceš ísť pozrieť do prírody, tak si priprav pekný balík peňazí (aspoň 1500 dolárov). No tou zrejme ešte známejšou vecou, ktorú si mnohí vybavajú pri slove Rwanda, je jej desivá nedávna minulosť, keď tu sused sekal suseda mačetou, vraždili sa tu ženy, deti... jednoducho, jedna časť obyvateľstva sa snažila kompletne vyhladiť/vyžabíjať tú druhú časť. Bez pochyb môžeme hovoriť o jednej z najbrutálnejších a najhorších genocíd v dejinách ľudstva. Niektoré desivé príbehy, ktoré sa tu diali, by podľa mňa slabšie povahy ani nezvládli počúvať.

Prosíme vás o modlitby za ich pôsobenie v Kibeho.

Erik poznamenal: „Toto sú zatiaľ pre mňa najsilnejšie stopy roku 1994, mimochodom, rok, kedy sme sa s manželkou obaja narodili. Nebol to občiansky masaker, bola to genocída v pravom slova zmysle. Jeden kmeň sa snažil vyhubiť ten druhý, čo sa im takmer podarilo.“

Ako teda vyzerá Rwanda dnes a život tam?

Manželia Erik a Karin sa rozhodli na polroka odísť pomáhať do Rwandy. „Dostala sa k nám reálna možnosť stať sa misionárom v Afrike, o čom sme uvažovali už v minulosti. Po viac než roku váhania, či vycestovať alebo zostať, sedím za počítačom v Rwande a píšem ti tieto slová,“ prichádza mi správa od Erika.

„Ako dobrovoľníci sme sa do Rwandy dostali cez Slovenskú katolícku charitu, ktorá riadi dve centrá v Afrike – jedno v Ugande a druhé tu v Rwande. Každých 6 mesiacov sa vysielajú noví dobrovoľníci zo Slovenska, no niektorí ostávajú aj na celý rok. V rámci nášho programu sme v Rwande, presnejšie v dedinke Kibeho na juhu krajiny. Pomáhame deťom z najchudobnejších rodín, tým, že im poskytneme možnosť navštevovať detské centrum, ktoré slúži ako materská škola. Dostávajú tu pravidelnú stravu, vzdelanie... Jeden zo zdrojov financií je napríklad zbierka s názvom Pôstna krabička.

Keďže návšteva centra pre deti je zdarma, vyžadujeme od rodičov pomoc pri udržiavaní centra a hlavne, aby sa starali o svoje deti najlepšie, ako môžu. Centrum má 8 zamestnancov a navštevuje ho 117 detí, ktoré sú rozdelené do 3 tried – Monkeys, Elephants a najstarší sú Lions. Keď deti dovŕšia školský vek a sú spôsobilé, odídu na základnú školu. Tým však naša pomoc

nekončí, ale snažíme sa im pomáhať ďalej, napríklad tak, že môžu navštevovať sobotné doučovanie v centre, kde dostanú aj teplé jedlo, a prispievame im na uniformy, ktoré žiaci musia mať, keď chcú začať chodiť na základnú školu,“ opisuje mi, čo je ich úlohou v tomto africkom štáte.

O minulosti Rwandy vie veľa ľudí. Keď nie konkrétne fakty, tak aspoň toľko, že sa tu nie strašné stalo a podľa väčšiny tu nie je bezpečné vycestovať, pretože je to relatívne nedávno, čo susedia zabíjali susedov a najlepších priateľov len kvôli tomu, že boli z iného kmeňa. Keď prehlíadneme túto temnú stránku minulosti, tak určite môžeme povedať, že Rwanda je úžasná a krásna krajina, nazývaná aj Thousand Hills Africa s krásnou prírodou, veselými ľuďmi a hlavne... gorily, nie?! Veľká atrakcia, ktorú si bežný smrteľník len tak nedovolí. Topili sa v krvi a masakrovali sa mačetami. Dnes je Rwanda vzorom úspešnej africkej krajiny

Cítiť alebo vidieť tu stopy toho občianskeho masakru pred vyše 25 rokov aj dnes?

Aj napriek tomu, že sú ľudia usmievaví, držia si odstup a neveria každému. Trvá dosť dlho, kým si s druhým človekom vybudujú vzťah, čo cítime na vlastnej koži. Okrem tohto faktu, často vidieť ľudí v meste, ktorí žobrujú o peniaze a nemajú ruku alebo nohu, pretože im ju niekto, možno ich najlepší kamarát z druhého kmeňa, odsekol mačetou. Taká silná bola vtedy nenávisť propaganda. Postupom času sa dozvedáme o temnej minulosti tejto krajiny čoraz viac a musím povedať, že do širšieho povedomia sa dostáva len jednostranná koncepcia masakru, pričom pravda je omnoho komplikovanejšia a nedá sa povedať, že jedni boli dobrí a tí druhí zlí. Život ale pokračuje...

V dedinke Kibeho, kde pôsobíme, je farský kostol, do ktorého sa pred vyše 20 rokmi skryli stovky ľudí v nádeji, že na svätom mieste budú v bezpečí. No neboli. Vrahovia vybúrali časti murovaných stien, cez ktoré do vnútra nahádzali granáty a strieľali zbraňami, čím natlačeným obyvateľom nedali šancu na únik. Dnes sú tieto steny obnovené, ale tehly sú nafarbené na modro, ako pripomienka tohto nešťastia.

Pod'me sa ale pozrieť na Rwandu dnes, je tam nejaký konflikt, nebezpečie alebo už s ničím takým sa tam nestretnete?

Rwanda je policajný štát. Poslušnosť občanov je prvoradá aj kvôli tomu, aby sa náhodou nezopakovalo to, čo sa už raz stalo. Miestami mi to príde až pritiahnuté za vlasy. Jasným príkladom sú aj súčasné covidové opatrenia. Rúška všade, ideálne aj v lese, kde nemáš koho stretnúť, a večierka musí byť dodržaná na minútu presne. Ak si ostal v kolóne a ešte nie si doma, máš smolu.

Páni policajti ťa odvezú na najbližší štadión, kde stráviš noc a ráno môžeš odísť, keď zaplatíš pokutu 25 000 rwandských frankov. Čo je niečo menej ako 25 eur, no na miestne pomery to môže byť polovica výplaty, prípadne zadlženie sa na pár mesiacov.

Takže áno, bezpečno tu je... no chodiť po tme sám nie je úplne ideálny nápad. Nikdy nevieš, čo sa môže stať, hlavne keď nevidíš človeka na pol metra, jedine, že by sa usmial. Nám sa zatiaľ nič nestalo a ani necítíme strach.

Ide o vašu prvú cestu do Afriky, čím vás tento kontinent zatiaľ najviac prekvapil?

Pri vstupe do krajiny nás prekvapila prehnaná kontrola na letisku, kde sme absolvovali ešte jeden PCR test a museli sme čakať na výsledok v hoteli, ktorý sme si predom museli rezervovať, inak by nás z letiska nepustili. V hoteli nám pripravili raňajky, ktoré zahŕňali ovocie, o ktorom sme ani z obrázkov netušili, že existuje – bola to japonská slivka.

Na druhý deň ma šokovala premávka a spôsob šoférovania v meste, s čím je spojené aj množstvo ľudí. Sú proste všade a predpokladám, že tak to bude aj inde v Afrike, sú tu ľudia poriadne ukričaní a veľmi kontaktní.

Prekvapilo nás, že aj keď sme na rovníku, môže tu byť zima v období dažďov, normálne na dlhé nohavice a sveter, prípadne bundu. Taktiež som neočakával také vysoké ceny v obchodoch. Plus mínus sú tu ceny rovnaké, ako v Európe, aj keď plat miestnych obyvateľov často nestúpa nad 15 000 rwandských frankov (cca. 15 eur).

A nakoniec to najdôležitejšie, to ako všetci nosia všetko na hlavách je absolútne fascinujúce. Myslíme si, že aj kvôli tomu majú taký krásne rovný chrbát a vyšpulený zadok, čo ženy využívajú na nosenie svojich detičiek hocikde a hocikedy.

A samozrejme „no stress,“ na všetko je čas, z čoho sme občas pekne na nervy. Ako napríklad, keď sme v kaviarni v Butare čakali na obložený croissant (rozumej rožok s ich jediným možným druhom syra a „salámy“, ktoré sa tu dajú kúpiť) hodinu. Keď som sa po 40-tich minútach prišiel do kuchyne spýtať, či to ešte dnes prinesú, lebo sa ponáhlame na autobus, chlapík mi odpovedal: „Už to idem dávať na tanier.“ To znamenalo, že sme čakali už iba 20 minút.

Karin poznamenala :“Európania majú hodinky a Afričania majú čas.

Ako vám chutí miestna kuchyňa? Čo typické tu varia a jedia?

Miestna kuchyňa nám celkom chutí. Skladá sa hlavne z fazule, zemiakov, ryže a veľmi často sa využíva ako príloha varený banán. Ide o iný druh banánu, ako sme zvyknutí jesť v Európe. Paradoxne, chutí podobne ako zemiak. Také typické jedlo, ktoré sme nepoznali, je **ugali**. Je to hmota, používaná ako príloha, vyrobená z múky. Miestni na to používajú múku zo špeciálnej koreňovej zeleniny, ktorá sa jednoducho pár minút povarí vo vode a výsledný produkt je jedná veľká masa povarenej múky, z ktorej si každý ukrojí časť. Ľuďom tu nevádi miešať piate cez deviate, kombinácie, ktoré sa tu servírujú, by Európana neraz zaskočili. Veľmi nám chutí **amandazi**, čo je taktiež rozšírená špecialita východnej Afriky. Je to vlastne taká ich šiška. Je to veľmi chutné, ako pochúťka alebo olovrant a dá sa to skombinovať, napríklad s džemom alebo nutelou. Spomeniem aj jedlá, ktoré nám až tak nechutia a to je miestna zelenina nazývaná **imboga**, čo je vlastne všeobecný pojem pre zeleninu, no miestni tento pojem používajú hlavne pre tento konkrétny druh listovej zeleniny, ktorú odmietame jesť. Jedine polievka z nej je obstojná. A ako posledná špecialita, nelahodiaca našim chuťovým pohárikom, je paradajková omáčka zmiešaná s arašidmi a malými rybičkami z jazera Kivu. Okrem vareného jedla, ľudia jedia veľmi veľa ovocia. Marakuja, banán a japonská slivka sa podáva takmer po každom jedle, no často sa objavuje aj ananás, avokádo alebo pomaranč. „Moja manželka sa nevie dočkať na obdobie manga, ktoré sa pestuje aj v Rwande,“ poznamenal Erik.

Nájde sa niečo, na čo si ako Európania stále nemôžete zvyknúť alebo pričom smúťte za domovom? Napríklad dobrá sprcha či pekný záchod?

Vzhľadom k tomu, že sme ubytovaní v komunitnom centre, tak sa na veci, ktoré spomínaš nemôžeme sťažovať. Na európske pomery je to tu poskromnejšie, no to nám nerobí problém. Keď ale ideme niekde na návštevu, na kávu alebo do reštaurácie, často sú sociálne zariadenia pre nás použiteľné až po pár minútových úvahách, hlavne keď sú v miestnosti veľké šváby, čo sa nestáva často, ale nie je to výnimkou.

Čo poviete na miestnych ľuďoch? Je nejaký rozdiel, napríklad v správaní, medzi Hutu a Tutsi, ktorí tu predtým proti sebe bojovali?

Ľudia sú milí, ale odmeranejší, ako som už spomenul, takže vytvorenie hlbšieho vzťahu trvá omnoho dlhšie, ako sme zvyknutí. Treba byť pripravený aj na klamanie, no z nášho pohľadu sa dá ich klamstvo rýchlo odhaliť. Základy neverbálnej komunikácie na to bohato postačia. Taktiež sme si všimli, že komunikácia s mužmi je častokrát príjemnejšia než so ženami. K rozdielnostiam týchto dvoch etník sa vyjadrim len zbežne, pretože štát sa už 27 rokov snaží o ich zjednotenie pod pojmom Rwandčan. Tutsi sú tí vysokí – aj vzrastom – a viac európskejšie vyzerajúci, ktorí majú pod palcom väčšinu hlavných funkcionárskych postov v štáte. Hutu sú zväčša robotníci, ku ktorým sa v minulosti nepristupovalo adekvátne. Niet divu, že vznikla nenávisť „nízkych proti vysokým.“ A ešte 1% obyvateľov Rwandy je zastúpené bývalými obyvateľmi – **pygmejcami**.

Prekvapilo vás ešte niečo na miestnych, nejaký ich zvyk, atypické správanie?

Najviac sme prekvapení zo spôsobu vyjadrovania. Keď ľudia niečo potrebujú, snažia sa to vykomunikovať omáčkami okolo konkrétnej veci a divnými mimickými vyjadreniami, že nakoniec ani nevieš, čo ti dotyčný prišiel zdeliť. Tento spôsob vyjadrovania nám častokrát komplikuje život, no je to niečo ako ich tradícia. Ich mentalita je úplne iná. To, čo je pre nás logické, je pre nich nepredstaviteľné a naopak. Taktiež sa nám snažia vždy všetci so všetkým pomôcť, aj keď nevedia ako – ale tvária sa, že vedia. Väčšinou preto, lebo majú vidinu zárobku, no avšak aj preto, lebo je pre nich čťou pomôcť bielemu človeku.

Je aj Rwanda typickým príkladom toho, že je v Afrike strašne veľa detí? Taktiež radi skúmajú mladých, bielych?

Áno, určite. Dediny a mestá sú plné detí a keď sa im pred očami zjaví biely „muzungu“ (pomenovanie pre bieleho človeka), musia ho preskúmať. Stačí im slovo, alebo veta po slovensky a sú radi. Prekvapilo ma, že ich fascinujú chlpy na rukách, nohách... aj naše vlasy, takže o hladkanie a škrabkanie niet núdze, ak sa nebojíš. Materstvo je tu vnímané ako absolútne prirodzená súčasť života. Ak žena nenesie dieťa na svojom chrbte, tak ho nosí pod srdcom. Mnohé rodiny tu majú aj 8 detí a neriešia, že ich nemajú ako užiť. Pre nich je to kolobeh života a prírody.

Rwande, kde sa pred vyše 25 rokmi ľudia sekali mačetaťmi, je dnes v mnohých smeroch príkladom pre iné africké krajiny. Boli ste napríklad v hlavnom meste Kigali, ktoré je symbolom akejsi „modernej Afriky“? Je tam ten život naozaj inde ako napríklad niekde na vidieku? Samozrejme, v Kigali sme boli viac krát a pravidelne tam chodíme, aj keď cesta z Kibeho trvá 5 hodín, pričom je to len 150 kilometrov.

Zatiaľ ho neviem porovnať s inými mestami Afriky, no Európa to nie je ani zďaleka, aj keď sa o to snažia.

Mesto a vidiek určite porovnať môžem, pretože tu bývame na dedine. Ruch je všade, tu aj tam. V meste väčší, ako na dedine, no ľudia sú proste všade, a hlavne okolo cesty. Rozdiel je predovšetkým v štandarde života. Na dedine ľudia bývajú veľmi skromne, majú málo pracovných možností, pričom v meste je to lepšie. Na dedine si musia ľudia často vystačiť s tým, čo si vypestujú a to myslím doslovne! Kuriozitkou je, že ak sa chce muž na dedine oženiť, potrebuje mať postavený dom a kravu, ktorá bude slúžiť ako dar pre budúcich svokrovcov.

V mestách, respektíve v bohatých rodinách, je iný trend – tam budúci ženích musí zaplatiť.

Samozrejme, aj na dedine môže ženích zaplatiť, ale od našich miestnych kamarátov sme sa dozvedeli, že je lepšie mať dom a kravu, pretože to vyjde lacnejšie. Nebadáme rozdiel taktiež v pohľade na materstvo. Ak je malé bábätko hladné, mamička nemá problém vytasiť prsník hocikde a za hocijakých okolností. Je jedno, či je to chudobná mamička z dediny, ktorá je práve v miestnom kostole na sv. omši, alebo bohatá mamička v saténových šatách na migračnom úrade v Kigali.

Potrebovali ste aj nejaké očkovania?

Povinné očkovanie na vstup do Rwandy je len jedno a to na žltú zimnicu, ktorá sa tu ani nevyskytuje. Sú odporúčané očkovania, no my sme si ich nedali. Nevysiel nám čas a pravdupovediac, ani sme to neplánovali. Zaujímavé je, že ani to jedno povinné očkovanie nikto nekontroloval.

Nebojíte sa tam miestnych afrických zvierat? Môžete aj povedať, aké ste už videli.

Zvierat sa nebojíme, lebo tu žiadne voľne žijúce nebezpečné zvieratá nie sú. Sú iba v národných parkoch, v ktorých sme ešte neboli, ale máme v pláne ich navštíviť. Takže zatiaľ sme videli len opice, ktoré sa tu pohybujú ako u nás mačky. Karin mala veľké obavy z pavúkov, ale chvalabohu, v Rwande sa žiadne extrémne hrozné pavúky nevyskytujú. Iba také tie klasické, ktoré poznáme z Európy.

Prečo by mal človek navštíviť Rwandu?

Gorily, teda v prípade, že nevieš, čo s peniazmi, si hrozne bohatý a veľmi ich chceš vidieť. Ďalej jazero Kiwu, dažďový prales Nyungue, sopky, naozaj nádherné rajské kopce s terasovými políčkami, Kibeho – jediné oficiálne mariánske pútnické miesto v Afrike...Či vidieť také kuriozity, ako sú radary každé 2 km po hlavnej tepne z Kigali do Butare vo vzdialenosti vyše 100 km. A kvôli chutnému, exotickému ovociu.

Spravila vám táto africká skúsenosť chute aj pre spoznávanie ďalších afrických krajín, alebo to stačilo?

Áno, radi by sme pocestovali aj po okolí, ešte kým sme tu. Ak sa bude dať, tak aj v budúcnosti. Páči sa nám jednoduchosť života, usmievaví ľudia, krásna krajina a čerstvé nielen ovocie, ale aj iné potraviny. Tu nás ceny prekvapili svojou výškou, preto by nás zaujímalo, ako sú na tom iné africké krajiny. Tento kontinent má určite čo ponúknuť, skôr je problém vybrať si.

Svätyňa Sedembolestnej Panny Márie v Kibehu

sa nachádza v Strednej Afrike v diecéze Gikongoro, na juhu Rwandy blízko hraníc s Burundi, vzdialená 162 km južne od hlavného mesta Rwandy – Kigali. Panna Mária sa tu v rokoch 1981 – 1989 zjavila trom študentkám strednej školy Alphonsine Mumureke, Nathalii Mukamazimpaka a Marie-Claire Mukangango a prostredníctvom nich vyzývala ľud k pokániu a obráteniu srdc: „Kajajte sa, kajajte sa, kajajte sa!“, „Obráťte sa, pokiaľ je na to ešte čas.“; „Neprestajne a úprimne sa modlite“. Prvýkrát sa Panna Mária zjavila Alphonsine Mumureke na chodbe strednej školy 28. novembra 1981 a predstavila sa ako „Nyina wa Jambo“ – Matka Slova (Jn 1,1). Potom sa zjavenia konali v spálňach a od 16. januára 1982 na nádvorí, ktoré dostalo meno Námestie zjavení. Vďaka zjaveniam Najsvätejšej Panny Márie sa Kibeho stalo miestom modlitieb a púti. Desiatitisíce pútnikov prichádzali zo všetkých kútov Rwandy a susedných štátov. Zjavenia Panny Márie boli od roku 1982 skúmané lekárskou a teologickou komisiou. Na základe jej výsledkov Jeho Excelencia Jean Baptiste Gahamanyi, biskup diecézy Butare pastierskym listom zo dňa 15. augusta 1988 uznal za vhodné oficiálne povoliť verejné uctievanie v Kibehu. Kibeho v tom čase patrilo do diecézy Butare. V marci 1992 bola zriadená nová diecéza Gikongoro, oddelená od Butare, ktorá bola zverená biskupovi Augustínovi Misago. V tom istom roku, 28. novembra 1992, bol položený základný kameň budúcej svätyne, ktorá mala byť vybudovaná na voľnom priestranstve na mieste zjavení. Táto dočasná kaplnka potom dostala meno Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, pod patronát ktorej následne prejde celá svätyňa. Výstavbu svätyne však prerušila občianska vojna a genocída v roku 1994. Biskup Gikongora Augustín Misago 29. júna 2001 slávnostne zverejňuje dekrét, ktorý zjavenia v Kibehu vyhlasuje za pravdivé a vierohodné. Od tohto momentu sú zjavenia uznané aj Apoštolskou Stolicou. Pútnické miesto Kibeho 15. septembra 2001 navštívili rwandskí biskupi na svojej prvej oficiálnej púti biskupov Rwandy a 12. januára 2002 bola zorganizovaná Púť biskupov z Burundi, Demokratickej republiky Kongo a Rwandy. V januári 2002 boli po vojne obnovené aj práce na svätyni. Posvätenie a inaugurácia svätyne „Panny Márie z Kibeha“ sa konala 31. mája 2003, na slávnosť Návštevy Panny Márie. Liturgickej slávnosti predsedal Jeho Eminencia kardinál Crescenzo Sepe, vtedajší prefekt Kongregácie pre evanjelizáciu národov. Na základe dohody zo dňa 25. marca 2003 medzi biskupom diecézy Gikongoro a predstaveným Spoločnosti katolíckeho apoštolátu bola palotínom zverená duchovná správa Svätyni Sedembolestnej Panny Márii. V pútnickom areáli sa nachádza okrem Kaplnky a Námestia zjavení aj Kalvária, Krížová cesta, Záhrada Najsvätejšej Panny Márie a cesta procesie, Ružencová cesta siedmich bolestí Panny Márie a Prameň Panny Márie. Panna Mária, Matka Božia z Kibeha, prostredníctvom zjavenia Marie-Claire Mukangango pobáda ľudí k modlitbe ruženca, túži, aby sa sedembolestnému ružencu prinavrátila vážnosť a aby sa znova rozšíril v Cirkvi. Pochopiteľne, nemá nahradiť modlitbu posvätného ruženca. Najsvätejšia Panna Mária chcela svojim zjavením upozorniť na nebezpečenstvá, aké hrozili a stále hrozia Rwande a celému svetu, ak bude žiť ďaleko od Pána Boha. Avšak posolstvo „Nyina wa Jambo“ (Matky Slova) o bratskej láske a skutočnom obrátení nenašli odozvu a Rwanda prežila občiansku vojnu, ktorá sa skončila genocídou v roku 1994. Počas nej zahynuli tisíce ľudí, medzi nimi aj mnohí kňazi a rehoľníci. Dnes, viac ako kedykoľvek predtým, je posolstvo z Kibeho aktuálne a týka sa všetkých ľudí.

<https://www.kolbeweb.sk/single-post/zjavenia-rwanda>

